Regeringskansliet
kn.remissvar@regeringskansliet.se

Remiss om promemorian Energiplanering i kommuner och regioner och en mer energieffektiv offentlig sektor

Er beteckning: KN2026/01494

Sammanfattning

Länsstyrelsen tillstyrker regeringens förslag till nya regler för energiplanering under förutsättning att de ändringar vi föreslår när det gäller Länsstyrelsens delaktighet och roll i energiplaneringen beaktas:

- Länsstyrelsen ska kontaktas och få möjlighet att yttra sig över den kommunala energiplaneringen
- Länsstyrelsen ges möjlighet att yttra sig om aktualitetsprövningen av kommunala energiplaner
- Energimyndigheten och Länsstyrelsen bör ha delat vägledningsansvar när det gäller kommunal energiplanering

I övrigt tillstyrker Länsstyrelsen särskilt föreslagna bestämmelser i promemorian som innebär modernisering och förtydligande av befintlig lagstiftning när det gäller innehåll samt en tydligare koppling till nationella energipolitiska mål, fysisk planering och beredskap när det gäller den kommunala energiplaneringen. Dock ser Länsstyrelsen att beskrivning av den regionala och nationella energiplaneringen till stor del saknas. Promemorian bör kompletteras med det eftersom en god kommunal energiplanering är direkt beroende av att planeringen på dessa två nivåer fungerar väl.

De föreslagna kraven rörande energieffektivisering är positiva men det blir otydligt när implementeringen av direktivet om energieffektivitet och *Principen om energieffektivitet först* sker i samma bestämmelser som hanterar den övergripande energiplaneringen.

Vidare innebär förslaget mycket kort tid mellan ikraftträdande och när färdiga energiplaner ska finnas framme vilket leder till en stor utmaning för kommunerna som också kan behöva finansiering i arbetet med energiplanering utöver den som föreslås för ökade rapporteringskrav. Även vissa regionala aktörer utöver Länsstyrelsen och regionen kan behöva finansiering.

Avsnitt 2.1 förslag till lag om energiplanering i kommuner och regioner

För att kunna tillstyrka förslaget i denna del anser Länsstyrelsen att 12 § i Lagen om energiplanering i kommuner och regioner bör ändras enligt följande:

- Lägg till ”*Länsstyrelsen*” som första strecksats före ”andra kommuner”
- Lägg till som nytt stycke 2: *Kommunen ska i god tid innan beslut fattas ge Länsstyrelsen tillfälle att yttra sig vid framtagandet av kommunal energiplan.*
- Ändra till ”*andra*” framför *statliga myndigheter* i tredje strecksatsen

Länsstyrelsen har en central roll och tydliga uppdrag som motiverar ändringarna, särskilt när det gäller samspelet mellan lokal och nationell planering och kopplingen till fysisk planering:

- Länsstyrelsen ska leda och samordna det regionala genomförandet av energi- och klimatpolitiken genom att bland annat utveckla den regionala energiplaneringen (exempelvis genom regional handlingsplan för elektrifiering och klimat- och energistrategi för länet)
- Länsstyrelsen ska också verka för ökat genomslag av de nationella energimålen
- Länsstyrelsen ska även främja samverkan och erbjuda stöd till nationella myndigheter, regionala aktörer och kommuner, samt främja samverkan mellan andra lokala och regionala aktörer i arbetet med regional energiplanering
- Enligt plan- och bygglagen ska länsstyrelsen i den översiktliga planeringen bland annat samordna och tillvarata statens intressen i planprocessen samt lämna underlag och ge råd i frågor om allmänna intressen
- Länsstyrelsen ska också lämna underlag till kommunernas planeringsstrategier

- Länsstyrelsen är även sammanhållande för krisberedskapen inom sitt geografiska område och ska verka för samordning före, under och efter en kris

När det gäller 3–5 §§ tillstyrker Länsstyrelsen särskilt dessa eftersom det är positivt med förändringar som förtydligar krav gällande kommunal energiplanering och energiplaner. Länsstyrelsen ser särskilt positivt på att planeringen ska bidra till att lösa efterfrågan på kort och lång sikt samt bidra till en trygg energiförsörjning även vid krissituationer och höjd beredskap.

Länsstyrelsen anser vidare att förslaget i 3 § tillsammans med 4 § i förslaget till förordning om energiplanering i kommuner, regioner och statliga förvaltningsmyndigheter (avsnitt 2.3) kommer bidra till att stärka Sveriges beredskap inför samhällsstörningar och krig genom att den interna koordineringen av flera processer inom kommunen förbättras.

Det finns idag flera styrande regelverk som gäller alla eller flertalet kommuner, till exempel elberedskapslag (1997:288), lag (2003:778) om skydd mot olyckor och cybersäkerhetslag (2025:1506). Kommunerna behöver samordna arbetet enligt dessa lagar med de nya kraven i den kommande lagen om *kommuners och regioners grundläggande beredskap inför kris och krig*. Detsamma gäller den kommande lagen om ökad motståndskraft hos kritiska verksamhetsutövare (enligt det så kallade CER-direktivet). Genom en god samhällsplaneringsprocess som inkluderar energiplanering och energieffektivisering, där också beredskapsperspektivet ingår, kan den tvärsektoriella helhetssynen stärkas.

Även förslaget i 11 § tillstyrks. Att kommunerna obligatoriskt deltar i styrelsplaneringen stärker systemet och kvaliteten. Kommunerna i Västra Götalands län har redan i stor omfattning deltagit i de olika planeringsomgångar som genomförts hittills med mycket positiva erfarenheter. Blir detta obligatoriskt kan också noggrannheten och engagemanget öka. En bra utbildning behöver tas fram för att stödja denna förändring.

Länsstyrelsen tillstyrker också att förslaget till ny lag skiljer på begreppen energiplaner och energiplanering då både plan och process är viktiga delar i den kommunala energiplaneringen.

Det är också positivt att en modernisering av lagen sker genom införande av viktiga begrepp och aspekter i paragraferna som trygg

energiförsörjning, beredskap, effektanvändning och lagring av energi. I en föränderlig omvärld med ett energisystem i omställning är det naturliga delar av en modern energiplanering.

När det gäller 7–10 §§ och ytterligare paragrafer i förslaget till förordning om energiplanering o kommuner, regioner och statliga förvaltningsmyndigheter anser Länsstyrelsen att det generellt är mycket positivt med ökade krav rörande energieffektivisering men att implementeringen av direktivet om energieffektivitet och *Principen om energieffektivitet först* som den föreslås i promemorian inte är optimal. De bestämmelser som syftar till att genomföra kraven i direktivet flyttar fokus från de som handlar om energiplaner och energiplanering i stort. Att blanda bestämmelser med detaljerade krav på rapportering och uppföljning med de som syftar till att förbättra den kommunala energiplaneringen på övergripande nivå skapar otydlighet. Det brådskar dock med genomförandet så Länsstyrelsen väljer att inte avstyrka dessa delar.

Ikraftträdandet av samtliga förslag innebär en mycket pressad tidplan för kommunerna. Att starta upp och organisera arbetet kan ta flera månader. Det kommer bli svårt att uppnå en godtagbar kvalitet på planerna på så kort tid. Här behövs skyndsam nationell vägledning och aktivt stöd.

Avsnitt 2.3 förslag till förordning om energiplanering i kommuner, regioner och statliga förvaltningsmyndigheter

För att kunna tillstyrka förslaget i denna del anser Länsstyrelsen att 8 § i förslaget behöver kompletteras enligt följande:

- Nytt stycke 2 (Nuvarande stycke 2 blir stycke 3):
  Länsstyrelsen ska ges möjlighet att yttra sig om aktualitetsprövningen.

Länsstyrelsen anser också att 18 § i förslaget behöver kompletteras, alternativt följas av en ny paragraf som innebär att Energimyndigheten och Länsstyrelsen får delat vägledningsansvar. Lagen om kommunernas bostadsförsörjningsansvar kan användas som exempel på lämplig formulering. Där anges i 3 § att:

”*Länsstyrelsen ska lämna kommunerna i länet råd, information och underlag för deras planering av bostadsförsörjningen*”.

Motiveringen till ändringen är att kommunernas behov av stöd är omfattande, särskilt i små kommuner med begränsade resurser. Länsstyrelsen har, i nära samverkan med regionen och andra regionala aktörer, såsom kommunalförbund och energikontor, goda förutsättningar att vägleda kommunerna. Som beskrivits ovan har Länsstyrelsen en central roll i energiplaneringen och flera uppdrag som handlar om att ge vägledning och stöd.

Länsstyrelsen i Västra Götaland bedriver redan idag ett aktivt arbete med att vägleda och stödja kommunerna när det gäller deras energiplaner, såväl när kommunerna själva hör av sig som vid mer formaliserade kontakter. Vi har väl utvecklad samverkan med andra regionala aktörer och driver nätverk som gör det lätt att nå ut med vägledning. Länsstyrelsen anordnar exempelvis delregionala träffar och driver flera nätverk för samhällsplanerare i länet samt driver forumen ACCEL Accelererad elnätsutveckling och Rådet för industrins omställning tillsammans med regionen.

Länsstyrelsen har också en tydlig roll när det gäller samråd enligt bestämmelser om strategisk miljöbedömning. Goda förutsättningar för avvägningar mellan olika intressen och en långsiktigt hållbar mark- och vattenanvändning skapas därmed i tidiga skeden. Med genomarbetade planeringsunderlag och en god dialog skapas också förutsägbarhet.

Samverkan med Länsstyrelsen för att knyta ihop nationell och lokal nivå samt stärka kopplingen mellan energiplanering och fysisk planering genom hela processen vore fördelaktigt för alla parter. Ett delat vägledningsansvar mellan nationell och regional statlig nivå finns exempelvis redan när det gäller tillsynsvägledning enligt miljöbalken. Ytterligare finansiering till länsstyrelserna bedöms inte nödvändig. Däremot behöver befintliga anslag för energiplanering finnas kvar om Länsstyrelsen ska ha den aktiva roll som här föreslås.

När det gäller 4–5 samt 8 §§ tillstyrker Länsstyrelsen dessa och tycker att det är särskilt positivt att regeringen föreslår förändringar i lagen som förtydligar krav gällande:

- preciseringar av vad en energiplan ska innehålla
- att energiplanen ska utgöra underlag för planer så som översiktsplaner och nätutvecklingsplaner
- regelbunden aktualitetsprövning av energiplaner

Att energiplanerna tydligare kopplas till den fysiska planeringen är en viktig förutsättning för att energiomställningen ska kunna komma till stånd. Med en genomarbetad och konkret energiplan skapas förutsättningar för välgrundade avvägningar och tydliga ställningstaganden i översiktsplanen. Det är också bra att kartläggning av det kort- och långsiktiga behovet av energi och effekt tydligt kopplas till kommunens översiktsplan, andra relevanta planer för fysisk planering och nätutvecklingsplaner. På så vis kan de långsiktiga behoven konkretiseras i mark- och vattenanspråk som ett underlag för den fysiska planeringen.

Avsnitt 4.2 Kommuner ska planera och följa upp åtgärder som en del av energiplaneringen

Som beskrivits i de två avsnitten ovan är Länsstyrelsens roll viktig för att uppnå en effektiv och ändamålsenlig energiplanering. Länsstyrelsen föreslår att nedanstående text infogas under avsnitt 4.2, till exempel som ett tillägg i fjärde stycket efter andra meningen, som beskriver energiplaneringen som genomförs på regional nivå:

På regional nivå har länsstyrelserna i regleringsbrevsuppdrag att utveckla den regionala energiplaneringen genom att bland annat i bred samverkan revidera de regionala energi- och klimatstrategierna och att ta fram regionala handlingsplaner för elektrifiering. Den regionala energiplaneringen är viktig då den omsätter den nationella politiken och energiplaneringen i en regional kontext. Den underlättar arbetet för kommuner och andra lokala och regionala aktörer. Samtidigt samlar den regionala energiplaneringen lokal och regional kunskap som underlag för den nationella energiplaneringen.

Avsnitt 4.4 En energiplan ska vara aktuell och offentliggöras

Länsstyrelsen föreslår att texten under skäl för förslaget under rubriken ”*En kommun ska varje ny mandatperiod pröva om en energiplan är aktuell*” kompletteras med:

Länsstyrelsen bör ges möjlighet att yttra sig om aktualitetsprövningen utifrån kunskapen i den regionala energiplaneringen och nationella energimål.

Texten under rubriken ”*Energiplanen ska offentliggöras*” bör kompletteras med:

”*De kommunala energiplanerna är viktiga för Länsstyrelsen som underlag för den regionala energiplaneringen som i sin tur utgör underlag för den nationella planeringen*”.

Sista meningen i stycket föreslås efter ”*allmänheten*” kompletteras med:

”, *Länsstyrelsen och andra aktörer*”.

Länsstyrelsen föreslår även ett nytt tredje stycke under samma rubrik som beskriver att den regionala energiplaneringen behöver uppdateras regelbundet.

Avsnitt 4.6 Deltagande från berörda och allmänheten i energiplaneringen och uppgiftsskyldighet

Länsstyrelsen föreslår att en motivering läggs till i texten. Andra stycket föreslås inledas med följande text (delar av texten finns nu i fjärde stycket, men föreslås flyttats och kompletterats):

”*Genom kontakt med länsstyrelsen underlättas kommunernas arbete med energiplanering. Länsstyrelserna har i regleringsbrevsuppdrag att leda och samordna det regionala genomförandet av energi- och klimatpolitiken. Länsstyrelserna har på uppdrag av regeringen uppdaterat regionala energi- och klimatstrategier och tagit fram regionala handlingsplaner för* elektrifiering och ska främja samverkan *och erbjuda stöd till bland annat kommuner. Länsstyrelserna ska utifrån instruktionen ”utifrån ett statligt helhetsperspektiv arbeta sektorsövergripande samt inom myndighetens ansvarsområde samordna olika samhällsintressen och statliga myndigheters insatser,” och ”inom sin verksamhet främja samverkan mellan kommuner, regioner, statliga myndigheter och andra relevanta aktörer i länet”. Länsstyrelsen har utöver energi och klimat även andra uppdrag, roller och regionalt ansvar för flera områden som är relevant för kommunala energiplaneringen exempelvis totalförsvar, samhällsplanering, miljöprövning, social hållbarhet, främja länets utveckling och klimatanpassning.*”

Avsnitt 8.8.1 Den kommunala finansieringsprincipen

Länsstyrelsen anser att det skulle underlätta mycket om kommunerna kunde söka behovsstyrd finansiering för arbetet med energiplaneringen i den inledande fasen. Den sammanlagda beräknade kostnaden enligt förslaget, 90 miljoner, täcker knappt den kostnad kommunerna uppskattas få för rapporteringen av energianvändningen det första året enligt texten under rubriken Rapportering av energianvändning i offentliga organ under samma avsnitt. För att den kommunala energiplaneringen ska bli effektiv och ändamålsenlig behövs ett intensivt arbete, särskilt om kommunen inte tidigare varit så aktiv i arbetet. Stödet skulle kunna användas för att utveckla de interna arbetssätten samverkansformer med andra kommuner i de fall det är relevant.

Även andra regionala aktörer, utöver regionen och Länsstyrelsen, kan behöva finansiering om vägledningen och stödet till kommunerna ska vara effektivt och samordnat. Ett exempel är kommunalförbunden som har en viktig roll delregionalt och kan behöva finansiering för att ge kommunerna stöd och vägledning tillsammans med Länsstyrelsen och regionen.

Allmän synpunkt - regional och nationell planering

Utöver de synpunkter och ändringar som lyfts ovan ser Länsstyrelsen stora behov av att omhänderta strukturella frågor i energiplaneringen på regional och nationell nivå. Denna synpunkt går inte att knyta till någon specifik paragraf eller rubrik i promemorian men en god kommunal energiplanering är direkt beroende av att planeringen på dessa två nivåer fungerar väl.

Exempel på frågor som är svåra att hantera enbart på kommunal nivå är utvecklingen av energiinfrastruktur och frågor om elnätskapacitet, effektbalans, energiinfrastruktur och större etableringar. Kommunerna har också begränsad möjlighet att driva och samordna energiplaneringen på en övergripande nivå. För att nå de energipolitiska målen menar vi därför att det krävs en regional energiplanering med tydliga mandat.

För att stärka kopplingen mellan energiplanering och fysisk planering på alla nivåer ser vi även behov av stärkt regional fysisk planering. Det handlar om att hantera frågor som rör mark- och vattenanvändning på regional nivå. Idag saknas ett sådant utpekat ansvar i Västra Götaland. (Vi lyfte detta behov i redovisningen av regeringsuppdraget om att ta fram en handlingsplan för elektrifiering i åtgärdsförslag nummer 14; KN2023/03646, redovisat 2024-12-19). Länsstyrelsens uppfattning är att planering av energianvändning, produktion och distribution inte bör göras i ett separat spår utan måste ske i ett sammanhang med all övrig samhällsplanering.

Vi ser även behov av en nationell strategi eller planering för åtgärder som påverkar tillgången till energi och effekt i ett mellanregionalt perspektiv. Utöver den havsplanering som bedrivs inom ramen för havsplaneringsförordningen (2015:400) kan det exempelvis handla om lokalisering av ny kärnkraft och energiintensiva verksamheter såsom datacenter. Även laddinfrastruktur för tunga transporter är ett område som kräver ett nationellt, eller till och med nordiskt, perspektiv. Promemorian behöver tydligare beskriva hur det strategiska arbetet ska ske på nationell nivå för att skapa förutsättningar för en god energiplanering på lokal och regional nivå.

De som medverkat i beslutet

Beslut i detta yttrande har fattats av Länsöverdirektören Jörgen Peters med energi- och klimatstrategen Malin Karlsson som föredragande. I handläggningen i övrigt deltog även enhetschefen Nardono Nimpuno.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.